

2023

SANSKRIT — HONOURS

Paper : DSE-B-1

(KĀVYA)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Section - A

Unit - I

(Marks : 20)

1. अधोलिखितेषु यथेच्छमेकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लेख्यम्।
 - (a) मम्मटनिरूपिते काव्यलक्षणे प्रयुक्तस्य “अदोषौ” इति पदस्यानावश्यकता विश्वनाथमतमनुसृत्य विचार्यताम्। 10
 - (b) विश्वनाथनिरूपितं काव्यलक्षणं लिखित्वा सोदाहरणं व्याख्यायताम्। 2+8
 - (c) “काव्यस्यात्मा ध्वनिः”— इति कस्यालंकारिकस्य मतम्? विश्वनाथेन तत् समर्थितं न वेति विचार्यताम्। 2+8
2. अधोलिखितेषु विषयद्वयमवलम्ब्य संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च टीका कार्या। 5×2
 - (a) आचार्यविश्वनाथकृतं मङ्गलाचरणम्।
 - (b) प्रहेलिका।
 - (c) गुणाः।
 - (d) दोषाः।

Unit - II

(Marks : 25)

3. अधोलिखितेषु यथाभिमतमेकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लेख्यम्।
 - (a) विश्वनाथसम्मतं पदलक्षणं लिखित्वा प्रतिपदव्यावृत्तिपूर्वकं विचार्यताम्। 2+8
 - (b) शब्दस्य सङ्केतः कुत्र गृह्यते इत्यस्मिन् विषये विश्वनाथस्य मतमुपस्थाप्यताम्। 10
 - (c) विश्वनाथमतानुसारेण लक्षणायाः स्वरूपं सोदाहरणं व्याख्याय लक्षणलक्षणायाः स्वरूपमपि सोदाहरणं विचार्यताम्। 5+5

Please Turn Over

4. अधोलिखितेषु कस्यचिदेकस्य संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च व्याख्या करणीया।

7×1

- (a) इत्थं वाक्यं द्विधा मतम्।
- (b) सा वृत्तिर्व्यञ्जना नाम शब्दस्यार्थादिकस्य च।
- (c) तात्पर्याख्यां वृत्तिमाहुः पदार्थान्वयबोधने।

5. अधोलिखितेषु द्वयोः टीकां संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च लेखनीया।

4×2

- (a) अभिधा।
- (b) आकाङ्क्षा।
- (c) उपादानलक्षणा।
- (d) आसक्तिः।

Unit - III

(Marks : 20)

6. अधोलिखितेषु षट् प्रश्नाः संक्षेपेण पूर्णवाक्येन च संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च समाधेयाः।

2×6

- (a) विभावानुभावव्यभिचारिस्थायिभावेषु कः रसतामेति?
- (b) “लोकोत्तरचमत्कारप्राणः कैश्चित् प्रमातृभिः”— अत्र विश्वनाथस्य मते चमत्कारस्य कः पर्यायशब्दः?
- (c) “सत्त्वोद्रेकादखण्डस्वप्रकाशानन्दचिन्मयः”— अत्र चिन्मय-शब्दे कस्मिन् अर्थे मयट्-प्रत्ययः?
- (d) करुणादौ रसे परं सुखं जायत इत्यस्मिन् विषये किं प्रमाणम्?
- (e) “त्रयाणामेव रसोद्बोधे कारणत्वमुच्यते”— अत्र केषां त्रयाणां ग्रहणं बोधितम्?
- (f) कः सत्त्वगुणः?
- (g) कथं साधारणीकृति-नामकः व्यापारः स्वीकरणीयः?
- (h) विश्वनाथस्य मते विभावस्य लक्षणं किम्?
- (i) विश्वनाथस्य मतमनुसृत्य वासनाभेदः नामतः लिख्यताम्।

7. अधोलिखितेषु कस्यचिदेकस्य संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च व्याख्या कार्या।

8×1

- (a) न जायते तदास्वादो विना रत्यादिवासनाम्।
- (b) विलक्षण एवायं कृतिज्ञप्तिभेदेभ्यः स्वदनाख्यः कश्चिद् व्यापारः।
- (c) रस्यमानतामात्रसारत्वात् प्रकाशशरीरात् अनन्य एव हि रसः।